

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-358-10>

УДК 339.564:338.43

JEL classification F29, O13, Q17

ТРЕТЯК Іван

Донецький національний університет імені Василя Стуса

<https://orcid.org/0009-0000-9673-3628>

e-mail: i.tretiak@donnu.edu.ua

РОЛЬ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

У статті розглянуто сучасні й наукові підходи до визначення поняття «експортний потенціал аграрного сектору» економіки країни, на основі вивчення яких рекомендовано трактувати дане поняття як системну, багатокомпонентну категорію, яка формується під впливом соціально-економічних, природно-кліматичних, політичних, нормативно-правових, організаційних чинників, на основі притаманних їй принципів та з урахуванням факторів зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування, й урахування можливості аграрної галузі країни забезпечити конкурентоспроможність аграрної продукції на зовнішніх ринках та розвиток агропромислового комплексу. Обґрунтовано роль експортного потенціалу аграрного сектору в забезпеченні розвитку зовнішньоторговельних відносин. Запропоновано модель експортного потенціалу аграрного сектору, що дозволяє відслідковувати основні взаємозв'язки представленого трактування, а також додаткові виміри його формування та розвитку.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, експортний потенціал аграрного сектору, зовнішньоторговельні відносини, продовольча безпека, сталий розвиток.

TRETIK Ivan

Vasyl' Stus Donetsk National University

THE EXPORT POTENTIAL OF THE AGRICULTURAL SECTOR ROLE IN ENSURING THE DEVELOPMENT OF FOREIGN TRADE RELATIONS

The article examines contemporary scientific approaches to defining the concept of the "export potential of the agricultural sector" of the economy and substantiates the need for its comprehensive interpretation in the context of current global economic transformations. Based on the analysis of existing theoretical approaches, it is proposed to consider the export potential of the agricultural sector as a complex, systemic, and multi-component category formed under the influence of a wide range of socio-economic, natural-climatic, political, institutional, regulatory, and organizational factors. It is emphasized that this potential should be assessed not only through the availability of production resources, but also through the ability of the agricultural sector to adapt to changes in the international market environment, ensure product quality and safety, comply with international standards, and maintain a stable competitive position in foreign markets.

The study proves that the export potential of the agricultural sector plays an important role in strengthening foreign trade relations, increasing national export revenues, ensuring food security, expanding the geography of international cooperation, and stimulating the sustainable development of the agro-industrial complex. Special attention is paid to the principles underlying the formation of export potential, including efficiency, competitiveness, adaptability, innovation orientation, and sustainability. It is also noted that the level of realization of export potential depends on the interaction between internal factors, such as resource provision, technological development, logistics, and management efficiency, and external factors, including global market conditions, trade policy, geopolitical challenges, and international demand.

As a result of the research, a model of the export potential of the agricultural sector is proposed, which reflects the main interconnections between its structural elements and reveals the key dimensions of its formation and development. The proposed model makes it possible to identify the determinants of export capacity, assess the readiness of the agricultural sector for effective participation in international trade, and outline strategic directions for enhancing its competitiveness and long-term sustainable growth.

Keywords: agro-industrial complex, export potential of the agricultural sector, foreign trade relations, food security, sustainable development.

Стаття надійшла до редакції / Received 30.07.2026

Прийнята до друку / Accepted 25.08.2026

Опубліковано / Published 29.10.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© ТРЕТЯК Іван

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сільське господарство виступає ключовою галуззю національних економік багатьох країн світу, а через їхню участь у зовнішній торгівлі – стратегічним чинником розвитку зовнішньоекономічних відносин. Збільшення аграрного експорту дозволяє підтримувати платіжний баланс та фінансувати критичний імпорт; розширення світових ринків збуту аграрної продукції вимагає укладення нових угод про вільну торгівлю, що виступає сприятливим фактором для подальшої інтеграції країни у світові ланцюги доданої вартості; необхідність дотримання країнами експортних вимог сприяє покращенню стандартів якості та безпеки

агропродукції з боку національних товаровиробників; зростаючий попит на агропродукцію стимулює розвиток зовнішньоторговельної інфраструктури, сприяє залученню інвестицій.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання розвитку експортного потенціалу аграрного сектору є актуальним для багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників. Зокрема, такі науковці як Бабан Т., Васильєв О., Вдовиченко О., Ставицька А., Мельник Т., Мережко В., Перегуда Ю., Орехова Т., Тімченко О., Дуляба Н., Атаманчук З., Кондратюк О., Михновецький Ю., Присяжнюк Н., Черкас Н. та багато інших у своїх працях розглядають це важливе питання, особливо що стосується ролі експортного потенціалу в забезпеченні розвитку зовнішньоторговельних відносин.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

З урахуванням сучасних тенденцій посилення продовольчої безпеки України експортний потенціал суб'єктів агробізнесу розглядаються як здатність або можливість вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників виробляти і переробляти сільськогосподарську сировину в такій кількості, щоб забезпечувати необхідний рівень внутрішнього споживання, а також формувати надлишки, які будуть спрямовані на реалізацію для зовнішніх ринків [1], що сприятиме зростанню експортного потенціалу України, надходженню експортної виручки в іноземній валюті, вирівнюванню платіжного балансу, розвитку міжнародної торгівлі та зовнішньоторговельних відносин. Окрім того, вагомим є внесок нашої держави у світові ринки продовольства, що сприяє підтримці глобальної продовольчої безпеки. Водночас, останнім часом аграрний сектор економік країн дедалі більше розглядається як не лише джерело продовольства, сировини й валютних надходжень, але і як ключовий елемент у досягненні цілей сталого розвитку [2], що продиктовано світовими тенденціями посилення екологічних загроз, деградації земель, змінами клімату, обмеженими запасами природних ресурсів.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування ролі експортного потенціалу аграрного сектору в забезпеченні розвитку зовнішньоторговельних відносин країн, а також окреслення основних взаємозв'язків його формування, факторів впливу і напрямів трансформації.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Представлені в економічній літературі сучасні наукові підходи до визначення поняття «експортний потенціал аграрного сектору» економіки країни різноманітні. До того, ж науковці часто розглядають виключно окремі аспекти цього складного явища, що створює необхідність різностороннього аналізу даного поняття.

Зокрема, у своїх працях вчені Рогач О., Коваль Л. під експортним потенціалом аграрного сектору розуміють граничні можливості аграрної галузі щодо забезпечення сталого, конкурентоспроможного та прибуткового виходу на зовнішні ринки з урахуванням наявних ресурсів, інституційного середовища та попиту [3].

Вдовиченко О. під експортним потенціалом аграрного сектору розуміє системну категорію, що охоплює сукупність об'єктивних і суб'єктивних можливостей, які можуть бути реалізовані за наявності сприятливого політико-економічного, інституційного та ринкового середовища. Він є критичним індикатором не лише економічної ефективності аграрної галузі, а й національної конкурентоспроможності та продовольчої стійкості у глобальному вимірі [4]. Як багатокomпонентну категорію, що формується під впливом економічних, інституційних, технологічних та екологічних факторів розглядають дане поняття Присяжнюк Н., Мазур Т., Слободенюк О. [2].

Крюкова І., Замлінський В., Калина Т. визначають поняття експортного аграрного потенціалу, під яким слід розуміти сукупність стратегічних фактичних та прихованих можливостей, необхідних та достатніх для виробництва та експорту агропродовольчої продукції на світові ринки, забезпечених достатнім рівнем конкурентоспроможності продукції для її успішного закріплення на ринку та збільшення експортних надходжень [5], тоді як Шуст О. пропонує обґрунтування експортного потенціалу сільського господарства, що є одним з ключових елементів національної економіки, який відображає рівень розвитку агровиробництва і виступає індикатором попиту на сільськогосподарську продукцію країни. В даному випадку, прояв експортного потенціалу в загальнонаціональному масштабі здійснюється через можливість виробляти конкурентоспроможну на світовому ринку сільськогосподарську продукцію та експортувати її за світовими цінами [6].

У запропонованому Бойко С. [7] тлумаченні експортного потенціалу агропромислового комплексу (АПК) дана дефініція характеризується як можливість виробництва необхідного обсягу агропродукції, яка за показниками якості й конкурентоспроможності відповідає вимогам світового ринку, з метою експортної реалізації та максимальною користю для країни, а обґрунтоване Поповим О. [8] тлумачення експортного потенціалу підприємства АПК, розглядає його як визначену частину виробленої продукції (виробничого потенціалу), що відповідає параметрам конкурентоспроможності, користується попитом з урахуванням наявної пропозиції на цільовому ринку країни-імпортера.

Таким чином, можна стверджувати про існуючу різноманітність представлених в економічній літературі визначень поняття «експортний потенціал аграрного сектору», з відповідними акцентами у запропонованих науковцями трактуваннях даного поняття.

Розглядаючи експортний потенціал як сукупність різних рівнів (мікро-, мезо-, макрорівня), можна виокремити його структурні елементи, а саме: експортний потенціал країни, регіонів, галузей як сфери матеріального виробництва, так і невиробничої сфери діяльності та експортний потенціал підприємств різних галузей, у тому числі, аграрної (рис. 1).

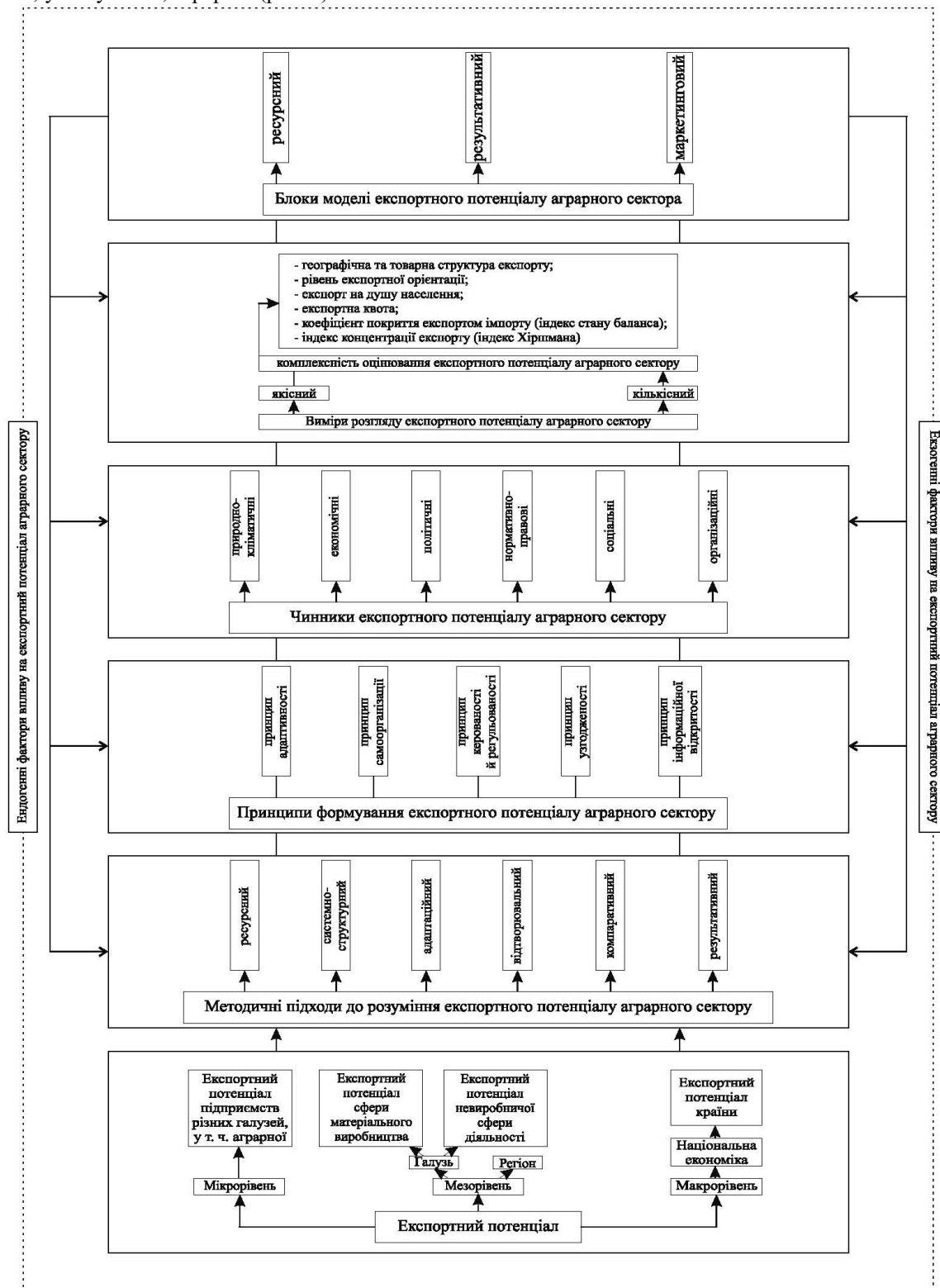

Рис. 1. Модель експортного потенціалу аграрного сектору

Джерело: розроблено автором

Методичні підходи до розуміння експортного потенціалу аграрного сектору достатньо різнобічні, починаючи від ресурсного, у межах якого експортний потенціал доцільно розглядати як сукупність ресурсів (техніко-технологічних, матеріальних, фінансових, трудових), комплексне використання яких дозволяє суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності виробляти конкурентоспроможну продукцію на експорт і, завершуючи, результативним підходом, який базується на цільовій орієнтації, можливостях реалізації та досягнення цілей стратегії розвитку експортного потенціалу.

Принципи формування експортного потенціалу дозволяють систематизувати відповідні підходи до його розуміння. Серед них науковці виокремлюють: принцип адаптивності – передбачає можливість коригування структури та параметрів експортного потенціалу залежно від змін у світовій кон'юктурі; принцип самоорганізації — передбачає переважання ринкових механізмів розвитку експортоорієнтованих секторів над адміністративними; принцип керованості та регульованості — реалізується через державні інструменти регулювання (податкові, митні, валютні, інституційні); принцип узгодженості – орієнтує на гармонізацію регіональної політики з національними пріоритетами сталого розвитку та економічної безпеки; принцип інформаційної відкритості – забезпечує створення інформаційного середовища, необхідного для пошуку зовнішніх ринків [9].

Вважаємо, що специфіка аграрного сектору та напрям дослідження вимагають поділ чинників формування експортного потенціалу та впливу на його розвиток на такі складові: природно-кліматичні, економічні, політичні, нормативно-правові, соціальні та організаційні. Розглянемо сферу впливу кожного з них.

Природно-кліматичні чинники в аграрному секторі формують основу експортного потенціалу, адже від наявності родючих ґрунтів, сприятливих погодних умов та відповідного клімату прямо залежить рівень врожайності зернових, олійних і технічних культур, а відповідно і обсяги експорту. Серед економічних чинників необхідно виділити загальну макроекономічну ситуацію в країні, рівень енергетичної безпеки, наявність логістичних маршрутів. У конкретних реаліях української економіки такими чинниками виступають: падіння валового внутрішнього продукту (ВВП), інфляція, дефіцит бюджету, високий рівень безробіття, криза енергетичної системи, руйнування логістичних шляхів, викликані наслідками повномасштабного військового вторгнення, яке разом з групою інших чинників (міжнародна політична підтримка, санкції проти держави-агресорки, посилення євроінтеграційних процесів в Україні, підтримка українських експортерів, зокрема аграріїв, з боку держави тощо) належить до політичних. Водночас, секторальна адаптація вітчизняного законодавства до європейських стандартів, технічних регламентів і вимог, митних процедур виступає нормативно-правовим чинником. Соціальні чинники, що впливають на розвиток експортного потенціалу України, пов'язані з високим рівнем міграції населення, соціальною згуртованістю і волонтерством, зміною споживчих уподобань, збільшенням попиту на українські товари в діаспорі [10], а організаційні є комплексом інституційних, управлінських рішень, спрямованих на розвиток експортного потенціалу держави через стимулювання зовнішньоекономічної діяльності шляхом державної підтримки експортерів, розвитку транспортної інфраструктури, сертифікацію та стандартизацію, підтримку кластерних ініціатив, адже створення кластерів – один із ключових факторів економічного зростання країн [11], залучення інвестицій. До того ж, основними соціально-економічними передумовами зовнішньоекономічної діяльності аграрно-продуктового виробництва є граничні межі географічного розміщення країни, багатство природно-кліматичних умов включно із землею, розвинений духовно й інтелектуально трудовий потенціал [12; 13].

Виміри розгляду економічного потенціалу включають якісний та кількісний. Комплексність оцінювання експортного потенціалу АПК та агропродовольчої продукції загалом засвідчує розрахунок показників аналізу використання цього потенціалу на рівні держави, до яких належить: географічна та товарна структура експорту; рівень експортної орієнтації; експорт на одну особу; експортна квота; коефіцієнт покриття експортом імпорту (індекс стану балансу); індекс концентрації експорту (індекс Хіршмана) [14] тощо.

У межах моделі експортного потенціалу аграрного сектору доцільно виділити три блоки – ресурсний, що включає матеріальні, фінансові, трудові та інші види ресурсів, використання яких суб'єктами АПК дозволяє забезпечити необхідні виробничі та фінансові потужності; результативний – співвідношення ціни та якості продукції відносно світових аналогів; маркетинговий, який характеризується готовністю до реалізації міжнародної експансійної політики в аграрній сфері шляхом розробки та реалізації експортної стратегії та логістичних ланцюгів.

Формування експортного потенціалу аграрного сектору відбувається під впливом факторів як зовнішнього (екзогенного) впливу, що визначаються тенденціями розвитку та станом експортного ринку, його кон'юктурою, потенціалом, місткістю, станом конкуренції галузі АПК, зовнішньоекономічною політикою держави, нормативно-правовою базою її регулювання, напрямками та сферою застосування протекціоністських заходів з боку інших держав та факторами внутрішнього (ендогенного) впливу, що залежать від рівня соціально-економічного, інноваційно-інвестиційного розвитку, інфраструктури, ресурсної бази, ефективності менеджменту та підтримки бізнесу на місцях.

Система підтримки експорту аграрного сектору держави може бути реалізована через застосування механізмів впливу: стратегічних, інституційних та операційних [15].

Стратегічні механізми реалізації експортного потенціалу спрямовані на довгострокове планування, інтеграцію до європейського ринку, гармонізацію законодавства з відповідними стандартами Європейського Союзу (ЄС), пов'язані з формуванням національної експортної стратегії розвитку зовнішньої торгівлі, включаючи галузевий розподіл; реалізацію державної політики стимулювання експорту через експортне кредитування, податкове стимулювання аграрних підприємств, створення фондів; розширення ринків збуту та підписання міжнародних торговельних угод.

Інституційні механізми передбачають створення дієвої системи підтримки експорту на державному рівні, зокрема, експортно-кредитних агентств, офісів з просування експорту, а операційні механізми включають питання підвищення якості аграрної продукції та її сертифікацію, забезпечення дотримання яких суб'єктами ЗЕД, окрім інших факторів, сприятимуть зростанню експорту, розвитку міжнародної торгівлі та зовнішньоторговельних відносин.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, на основі вивчення позицій науковців щодо обґрунтування поняття експортного потенціалу в аграрному секторі, вважаємо за доцільне розглядати дане визначення як системну, багатокомпонентну категорію, що формується під впливом соціально-економічних, природно-кліматичних, політичних, нормативно-правових, організаційних чинників, на основі притаманних їй принципів та з урахуванням факторів зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування, й відображає можливості аграрної галузі країни забезпечити конкурентоспроможність аграрної продукції на зовнішніх ринках та сталий розвиток агропромислового комплексу.

Запропонована нами модель експортного потенціалу аграрного сектору дозволяє відслідкувати основні взаємозв'язки представленого трактування, а також додаткові виміри його формування та розвитку.

Література

1. Ібатуллін М., Остапенко С., Присяжнюк Н., Удовиченко О. Формування системи державного регулювання реалізації експортного потенціалу агропродовольчого сектору України на шляху до членства в ЄС. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2024. Вип. 1–2. С. 55–64. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2024.01-02.055>.
2. Присяжнюк Н., Мазур Т., Слободенюк О., Вдовиченко О. Формування експортного потенціалу аграрного сектору України: еколого-економічний підхід. *Економічний аналіз*. 2025. Т. 35, № 3. С. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.03.001>.
3. Рогач О. І., Коваль Л. М. Гоекономічна переорієнтація аграрного експорту України: виклики і перспективи. *Стратегічні пріоритети*. 2022. № 3 (68). С. 42–53.
4. Вдовиченко О. Експортний потенціал аграрної продукції України: сучасний стан, ризики та напрями розвитку. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2026. Т. 354, № 3. С. 413–419. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-354-57>.
5. Kryukova I., Zamlin'skyi V., Kalyna T. Agrarian potential of Ukraine in context of economic cooperation with Canada: the modern state and prospects for building up. *Економіка АПК*. 2018. Т. 25, № 9. С. 46–55. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201809046>.
6. Шуст О. Інструментарій державної політики реалізації експортного потенціалу агропродовольчого сектору України. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2024. Вип. 1–2. С. 94–104. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2024.01-02.094>.
7. Малік М. Й., Забуранна Л. В. Перспективи диверсифікації сільської економіки в напрямку євроінтеграції. *Сучасні проблеми та перспективи міжнародної інтеграції аграрного сектору економіки України* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. та П'ятнадцятих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників (м. Київ, 14 травня 2015 р.). Київ : ННЦ «ІАЕ», 2015. С. 200–206.
8. Бабан Т. О. *Розвиток експортного потенціалу аграрних підприємств на ринку зерна ячменю* : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Мелітополь, 2017. 231, [7] арк.
9. Васильєв О. Розвиток експортного потенціалу як складова модернізації зовнішньоекономічної діяльності. *Зовнішні справи*. 2013. № 4. С. 36–39.
10. Мережко В. М. Розвиток експортного потенціалу України в умовах геополітичних викликів. *Бізнес Інформ*. 2025. № 4. С. 25–32. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-4-25-32>.
11. Атаманчук З. А. Туристичні кластери як механізм генерації та поширення інновацій. *Ефективна економіка*. 2023. № 7. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.7.28>.
12. Сегеда С. А. Тенденції, особливості та чинники зовнішньоекономічної діяльності аграрно-продуктового виробництва в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 50-1. С. 36–43. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.50-6>.

13. Сегеда С. А. *Аграрно-продуктове виробництво України* : монографія. Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2020. 672 с.
14. Злидник М. І. Методика оцінювання експортного потенціалу вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2020. Вип. 39. С. 23–27. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2020-39-4>.
15. Морозова О. Трансформація системи розвитку експортного потенціалу України на основі торговельного досвіду країн G7. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2025. Т. 344, № 4. С. 381–389. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-344-4-53>.

References

1. Ibatullin, M., Ostapenko, S., Prysiazniuk, N., & Udovychenko, O. (2024). Formuvannya systemy derzhavnoho rehulivannya realizatsii eksportnoho potentsialu ahroprodukovoho sektoru Ukrainy na shliakhu do chlenstva v YeS [Formation of a system of state regulation of the export potential of Ukraine's agri-food sector on the path to EU membership]. *The Institute of Accounting, Control and Analysis in the Globalization Circumstances*, (1–2), 55–64. <https://doi.org/10.35774/ibo2024.01-02.055> [in Ukrainian].
2. Prysiazniuk, N., Mazur, T., Slobodeniuk, O., & Vdovychenko, O. (2025). Formuvannya eksportnoho potentsialu aharnoho sektoru Ukrainy: Ekoloho-ekonomichnyi pidkhid [Formation of the export potential of Ukraine's agricultural sector: An ecological and economic approach]. *Economic Analysis*, 35(3), 1–10. <https://doi.org/10.35774/econa2025.03.001> [in Ukrainian].
3. Rohach, O. I., & Koval, L. M. (2022). Heoekonomichna pereorientatsiia aharnoho eksportu Ukrainy: Vyklyky i perspektyvy [Geoeconomic reorientation of Ukraine's agricultural exports: Challenges and prospects]. *Strategic Priorities*, 3(68), 42–53. [in Ukrainian].
4. Vdovychenko, O. (2026). Eksportnyi potentsial aharnoi produktsii Ukrainy: Suchasnyi stan, ryzyky ta napriamy rozvytku [Export potential of Ukraine's agricultural products: Current state, risks and development directions]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 354(3), 413–419. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-354-57> [in Ukrainian].
5. Kryukova, I., Zamlinskyi, V., & Kalyna, T. (2018). Agrarian potential of Ukraine in context of economic cooperation with Canada: The modern state and prospects for building up. *Ekonomika APK*, 25(9), 46–55. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201809046>
6. Shust, O. (2024). Instrumentarii derzhavnoi polityky realizatsii eksportnoho potentsialu ahroprodukovoho sektoru Ukrainy [State policy instruments for realizing the export potential of Ukraine's agri-food sector]. *The Institute of Accounting, Control and Analysis in the Globalization Circumstances*, (1–2), 94–104. <https://doi.org/10.35774/ibo2024.01-02.094> [in Ukrainian].
7. Malik, M. Y., & Zaboranna, L. V. (2015). Perspektyvy diversyfikatsii silskoi ekonomiky v napriamku yevrointehratsii [Prospects for diversification of the rural economy towards European integration]. In *Suchasni problemy ta perspektyvy mizhnarodnoi intehratsii aharnoho sektoru ekonomiky Ukrainy* [Current problems and prospects of international integration of Ukraine's agricultural sector: Proceedings of the international scientific and practical conference and the fifteenth annual meeting of the All-Ukrainian Congress of Agricultural Economists] (pp. 200–206). NSC Institute of Agrarian Economics. [in Ukrainian].
8. Baban, T. O. (2017). *Rozvytok eksportnoho potentsialu ahrarykh pidpriemstv na rynku zerna yachmeniu* [Development of the export potential of agricultural enterprises in the barley grain market] [Candidate of Economic Sciences dissertation, Specialty 08.00.04]. Melitopol. [in Ukrainian].
9. Vasyliiev, O. (2013). Rozvytok eksportnoho potentsialu yak skladova modernizatsii zovnishnoekonomichnoi diialnosti [Development of export potential as a component of modernization of foreign economic activity]. *Foreign Affairs*, (4), 36–39. [in Ukrainian].
10. Merezko, V. M. (2025). Rozvytok eksportnoho potentsialu Ukrainy v umovakh heopolitychnykh vyklykiv [Development of Ukraine's export potential in the context of geopolitical challenges]. *Business Inform*, (4), 25–32. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-4-25-32> [in Ukrainian].
11. Atamanchuk, Z. A. (2023). Turystychni klasteri yak mekhanizm heneratsii ta poshyrennia innovatsii [Tourism clusters as a mechanism for generating and disseminating innovations]. *Efektivna Ekonomika*, (7). <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.7.28> [in Ukrainian].
12. Seheda, S. A. (2020). Tendentsii, osoblyvosti ta chynnyky zovnishnoekonomichnoi diialnosti aharno-produktivnoho vyrobnytstva v Ukraini [Trends, features and factors of foreign economic activity of agro-productive production in Ukraine]. *Black Sea Economic Studies*, (50-1), 36–43. <https://doi.org/10.32843/bses.50-6> [in Ukrainian].
13. Seheda, S. A. (2020). *Aharno-produktivne vyrobnytstvo Ukrainy* [Agricultural and food production in Ukraine]. Mercury-Podillia Publishing House. [in Ukrainian].
14. Zlydnyk, M. I. (2020). Metodyka otsiniuvannya eksportnoho potentsialu vitchyznianskykh vyrobnykiv silskohospodarskoi produktsii [Methodology for assessing the export potential of domestic agricultural producers]. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Economic Sciences*, (39), 23–27. <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2020-39-4> [in Ukrainian].
15. Morozova, O. (2025). Transformatsiia systemy rozvytku eksportnoho potentsialu Ukrainy na osnovi torhovelnoho dosvidu krain G7 [Transformation of Ukraine's export potential development system based on the trade experience of G7 countries]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 344(4), 381–389. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-344-4-53> [in Ukrainian].